

28×20 m felületen a következő megfigyeléseket végeztük:

A terület középső részén két nagy objektumból jelentős mennyiségű római kerámia (Kr. u. 2–3. század), terra sigillata, római érem és némi állatcsont, valamint római tegula- és vakolattöredék, habarcsdarab és egy palmettás mészkőfaragvány-töredék került elő. A két nagy beásás között egy valamivel korábbi 0,8 m széles, római kori, K–Ny-i árok volt megfigyelhető. A terület Ny-i részén feltárt cölöplyukak egy nagyobb építményre utalnak. Az alapozás ÉK-i részén egy mintegy 3 m-es ovális beásás bontását kezdtük meg, de a feltörő talajvíz miatt ezzel 0,5 m mélység után felhagytunk. Ez az objektum minden valószínűség szerint egy római kút, amelyet azonban a tervezett épület nem pusztít el. A feltárt régészeti jelenségek valószínűleg vízelvezetést szolgáló római gödrök és árkok, amelyek közvetlen közelében azonban már egy vagy több cölöpszerkezetes építmény állt. A beásások betöltése és feltöltődése már a római korban befejeződött, és ez részben egy komolyabb kőépítmény bontásából származó építési törmelékkel történt.

LASSÁNYI GÁBOR

85. Budapest, III. Kunigunda útja 49.

Ő, Ró

2004. október 26. és november 15. között próbaásatást kezdtünk a telken (hrsz.: 19706/1), egy épülő gázfogadó állomás tervezett helyén. A terület az aquincumi polgárvárostól DNy-ra fekszik, a Ny-i városfal vonalától mintegy 250 m-re. Innen É-ra Nagy Lajos tárt fel egy a késő Flavius-kortól a 140-es évekig működő fazekastelepet.⁵ 2003-ban pedig a Huszti úton kerültek elő szórványos római maradványok.⁶

A feltárás során két É–D-i kutatóárkot nyitottunk az épület tervezett alapozásának É-i és D-i részén (20×4 m, 24×4 m). A humuszréteg alatt az 1. szondában, 0,2 m széles, egymástól szabályos 1,2–1,3 m távolságra, hosszúságú É–D-i irányú párhuzamos beásásokat figyeltünk meg. Ezek talán egy ismeretlen korú épület gerendavázának lenyomatai lehetnek, de nem kizárt, hogy valamilyen mezőgazdasági tevékenységtől származnak. Egyikből néhány római kerámiatöredék került elő. A beásások szintje alatti humuszos réteg már a sárga altalajig nem tartalmazott leletanyagot.

A II. szondában sötétbarna humuszos talajrétegben egy murvás elválást figyeltünk meg, amely szintről egy köves betöltésű 0,6 m széles É–D-i irányú árkot és egy további kerek beásást figyeltünk meg. A sötétbarna hu-

muszból apró, kézzel formált őskori kerámiatöredékek kerültek elő.

LASSÁNYI GÁBOR

86. Budapest, III. Nánási út 5–7.

Ró, Ű

A BTM Aquincumi Múzeuma két részletben, 2004. augusztus 9. és szeptember 3., valamint november 9–16. között végzett megelőző régészeti feltárást a területen, lakópark építése közben. A kutatott kb. 600 m²-nyi terület az aquincumi polgárvárostól ÉK-re, a Duna partján található. A telek közvetlen környezetében 2003-ban római kori temetőrészletet tártunk fel, így ennek folytatását, illetve esetleg a limesút, őrtorony előkerülését vártuk.

A munka során kiderült, hogy az újkorban végzett erőteljes tereprendezés és számos bolygatás következtében az igen vékony (40 cm) sötétebb barna humuszos feltöltés alatt már a sárga, homokos altalaj következett. Az előkerült jelenségek csak lenyomatok és beásások formájában maradtak ránk. Összesen négy római korra keltezhető árkot tártunk fel, amelyek közül kettő párhuzamos, K–Ny irányú, V keresztmetszetű volt; a délebbit egyszer meg is újították, illetve közel azonos nyomvonalon újra kiásták. Betöltésükből római építési anyag és állatcsont került elő. Mélységük 1 és 1,5 m között változott. Egy teknős aljú, É–D-i árok szintén a római korra keltezhető, belőle a fentiekkel azonos leletanyagot dokumentáltunk. A K–Ny-i árkok valószínűleg egykorúak, viszonyuk az É–D-i árokhoz azonban – a rétegsorok újkori elplanírozása miatt – nem volt megállapítható.

Ezen a területszakaszon az ún. Pók utcai temető már nem folytatódott, út nyomait sem regisztráltuk. Valószínű, hogy a római korban beépítetlen terület a térség vízelvezetésében, illetve víztelenítésében játszott szerepet, vagy esetleg ipari-mezőgazdasági funkcióval rendelkezett.

T. LÁNG ORSOLYA

87. Budapest, III. Püskösdfürdő utca

Ő, Ró

A BTM Aquincumi Múzeuma 2004. február 25. és március 31. között végezte el a fent említett terület (hrsz.: 64054/12, 64054/13, 64054/27) szondázó jellegű régészeti feltárását. A telek az aquincumi polgárvárostól É-ra, az Aquincumot Ulcisia Castraval összekötő É–D-i főútvonal nyomvonalában található, a feltételezett vicus Vindonianus, benmszülött kelta telep területén. A fentiek ismeretében a Szentendrei út – Ipartelep utca – Püskösdfürdő utca által határolt telken két kutatóárkot jelöltünk ki: egyet a Szentendrei útra merőleges irányban, az Ipartelep utcával párhuzamosan (8,4×65,7 m), illetve egy másikat a telek Ny-i részén, a Szentendrei úttal párhuzamosan (7,6×39 m). Mindkét árokban azo-

5 NAGY L.: Gazdasági élet. In: Budapest története. Szerk: Szendy K. Budapest 1942, 569–650.

6 T. LÁNG O.: Római kori beépítettség kutatása az aquincumi polgárváros déli városfalán kívül. AquFüz 10, 2004, 57–60.

nos rétegsort figyeltünk meg. A rétegsor bontása során csak szórványos régészeti leletanyag került elő (pattintott kőeszköz, római- és őskori kerámiatöredékek). A Szentendrei út mentén húzott árok Ny-i metszetében, az újkori feltöltés alján, annak részeként egy ponton nagy mennyiségű római kori építési törmelék, terrazzo-darab és fehér festett vakolattöredék került elő. Elképzelhető, hogy a Szentendrei út közelében római kori épületet bontottak el az újkori tereprendezések során, és ennek maradványa látszódott a metszetfalban, de idekerülhetett a feltöltéssel együtt is.

Bár a régészeti szempontból negatív eredménnyel záruló szondázás során elsősorban geológiai képződményeket figyeltünk meg: homokdomb, sekély lejtős területek; az újkori töltés alján jelentkező római kori épület-törmelék utalhat a közelben szétrombolt épületre.

T. LÁNG ORSOLYA

88. Budapest, III. Reményi Ede utca 2.

Ó, Ró

2004. október 27. és november 4. között szondázó kutatást végeztünk a telken, irodaház építését megelőzően. Egy 5×5 m alapterületű szelvényt nyitottunk. A közel 3 m vastag gázgyári hulladékból álló feltöltést gépi erővel távolítottuk el, ezt követően kézi erővel dolgoztunk. A szelvényben találtunk egy sárgásbarna-fekete elválást, mindkét rétegből vegyes, újkori és elsősorban őskori leleteket találtunk. A fekete rétegből néhány laposra faragott (római) kő is előkerült. A sárgásbarna agyagréteg alját nem értük el a megásható mélységen belül, a fekete réteg alatt egy vékony, sötétszürke, majd egy borzasztó keményre száradt, egészen világosszürke színű iszaprétegbe jutottunk. Itt minden bizonyosan korábban vízfolyás lehetett. A két réteg találkozásánál egy szinte teljesen elmállott téglafal állt, amelyből alapvetően újkori bélyeges téglákat szedtünk ki, de akadt a falban római tegula, valamint római és őskori kerámia is. Egyéb objektumként csak két újkori beásás említhető.

BUDAI BALOGH TIBOR

89. Budapest, III. Solymárvölgyi út 8–12.

R

2004. október 20–25. között családi ház építését megelőzően végeztünk szondázó jellegű kutatást a telken (hrsz.: 20643/4). Két kutatóárkunkat a ház kitűzött alapterületén (15×11 m) belül nyitottuk meg a rendelkezésre álló felület mintegy kétharmadának igénybevételével. A terület lehumuszolása után egy sötétsárga, erősen agyagos réteg jelentkezett a felszín alatt 45 cm-rel, melybe egy 1,75 m átmérőjű, 50 cm mély középső rézkori (protoboleráz időszak) gödrön kívül csak a jelenkori szőlőműveléshez kapcsolódó objektumok mélyültek. A telep részeként értelmezhető állatcsont- és kerámiatöredékek kerültek elő. A ház alapo-

zására kijelölt, a szondázó árkok által meg nem kutatott terület gépi lehumuszolása után további objektumokat nem figyeltünk meg.

T. LÁNG ORSOLYA – M. VIRÁG ZSUZSANNA – HAVAS ZOLTÁN

90. Budapest, III. Szentendrei út 139.

Ró

2004. szeptember 6. és november 9. között végeztük el az ún. „Peristyl-ház” (hrsz.: 19343/8) régészeti feltárását és műemléki helyreállításának előkészítését. A régészeti kutatást az NKA Régészeti és Műemléki Szakkollégiuma pályázatán elnyert összeg tette lehetővé.

A hosszúkás, úgynevezett fésűs elrendezésű épület az aquincumi polgárváros ÉK-i részén található, a Duna felé futó K–Ny-i főútvonal mentén. A területet a korábbi kutatások már két alkalommal érintették. Északi részét 1890–91-ben Kuzsinszky Bálint ásta, aki itt padlófűtéssel ellátott lakóhelyiségeket és *atrium*-szerű bejárati helyiséget talált. Az épületegyüttes déli felét 1944–47 között Szilágyi János kutatta, aki az itt talált mészkő préslap és tárolóvermek alapján szőlő- vagy olajfeldolgozó műhelyként azonosította a ház déli traktusát.

Az ideai feltárás csak az épület déli, ún. műhelyrészlegét érintette. Itt a korábbi kutatási eredmények alapján egyrészt feladatunk volt az eredmények hitelesítése, illetve az épület periódusainak pontosabb meghatározása, és a helyiségek funkciójának tisztázása. Igyekeztünk minden helyiségnek legalább egy ponton a „teljes” rétegsortát megvizsgálni. Az épület déli traktusában körvonalazódni látszik egy legalább négy periódusú épületegyüttes, amelynek helyiségeit szinte a római kor teljes időszakában különféle ipari célokra használták.

A „Peristyl-házat” – Szilágyi J. feltárása nyomán – a bor- vagy olajfeldolgozással hozták összefüggésbe. A feltárás eredményei alapján – a déli traktus fennállásának valószínűleg teljes időtartama alatt – valóban ipari jellegű volt: a korábbi épületekben (3. és 4. horizont) azonban fémfeldolgozás folyhatott (igen nagy mennyiségű vassalak, vastöredék), míg a későbbi időszakokban (1. és 2. horizont) már állatcsont feldolgozását végezheték itt. A csontanyag jellege alapján (sok szarv) bőrfeldolgozásra és enyvkészítésre gondolhatunk (tűztér, platformok, illetve a Szilágyi J. által dokumentált tárolóvermek). Az itt végzett igen tűzveszélyes ipari tevékenységek sokszor vezethettek az épület helyiségeinek leégéséhez: szinte minden horizonthoz tartoznak hamus, faszenes rétegek. Hirtelen történt pusztulásokra utalnak azok az egész, vagy nagyrészt ép edények is, amelyek a különböző horizontokhoz kapcsolható rétegekből kerültek elő.

A keltező értékű leletanyag (érmék, sigillata) alapján már most érzékelhető, hogy a nagyobb átépítési fázisok időpontjai megegyeznek az aquincumi polgárváros más részein megfigyelt periodizációval. A jelenleg legkorábbinak tartható kőfalak Trajanus uralmának időszakára keltezhetőek (4. horizont), míg a két eltérő ipa-